אחספא. מפני שהתרס גולג ויורד ואינו לף כדי שירד וינוח על הנקב ונמגדת דספר שמואל מפורש שמגאו דוד על פני נקב התהום וכתוב בו שהיה שם משפת ימי בראשית: **נעשות שלום בין איש לאשתו.** לבדוק את הסוטה ואם טהורה היא יהא שלום ביניהם: **שמי שנכתב בקדושה.** שכתב במגילה יתן ה' אותך וגו' דלכתיב וכתב את האלות האלה וגו' (במדבר ה): **כמה דמידלי עפי מירעב עלמא.** כמה שהתהום גבוה וסמוך לארץ מתלאה העולם והארץ מצמחת פירותיה: **אמר.** ע"ו מזמורים של שיר המעלות: **סומכא דארעא.** עודי הארץ עד התהום: **סולמי דפרת.** מעלות העשויות כמחילות שבהן מי פרת עולין תחת הקרקע לפי שפרת גבוה מוצאו מאד כדאמרינן בבכורות (דף נה.) כל הנהרות לעמוד מפרת ומים היוצאים מהר גבוה אם דרך מתוקן להם עולין על הר כיוצא בו ולא יותר לפיכך אף החופרים בהרים שבבבל הסמוכה לפרת מוציאין מים: **וקאי אחמשה.** עמדו על חמשה שעדיין יש ה' מעלות לירד עד עזרת הנשים: **ממשמע שנא' ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'.** שהיו עומדים פתח (ג) ההיכל לכתיב בריש פ' דקרא והנה פתח היכל ה' כעשרים וחמשה אמה ולא הוה ליה למיכתב אלא ופניהם קדמה וממילא ידענא דאחוריהם אל היכל ה' שהיכל הוא במערב ופתחו בכותל מזרחי: **מפריעין.** מגלין: **ומפריזין.** ריעי: **שמע שמע.** פסוקא פסוקא ותני לה: **לאומר מודים מודים.** דתנן (ברכות דף לג:) משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות: **אנו ליה משתחוים וליה עיינינו מיחלות.** דכיון דאתרי מילי קמדכר ליה תרי זימני ולאו אחדא מילתא תרי זימני ליה לן בה: **מתני' מעשרים ואחת תקיעות.** בכל יום כדמפרש ואזיל פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע תשיב ליה תלת: **שלש לפניהם שעריים.** שערי העזרה: **תשע לאמיד של שחר.** כשהיו מנסכין את נסכי התמיד הלויים אומרים בשיר ושלשה פרקים היו בשיר שהיו מפסיקין בו ותוקעין הכהנים בחצוצרות ומשתחוים העם כדתנן במסכת תמיד (פ"ז מ"ג) הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחויה ועל כל תקיעה היתה תרועה באמצע ופשוטה לפניה ולאחריה: **ובמוספין.** ביום שיש בו מוסף מוסיפין עוד תשע לשיר של מוספין: **שלשה להבטיל העם ממלאכה.** כדמפרש בשילהי במה מדליקין (שבת דף לה:): **בין קודש לחול.** כשקדש היום להודיע שהשכה ויש מעתה חיוב סקילה במלאכה: **שלש לפניהם שעריים.** כמו בכל יום. שבעה שעריים היו בעזרה: **שלש לשער העליון.** דאמרן לעיל [גא:] קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו: **שלש לשער ההתחון.** דאמרן לעיל [שם] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו והיו מאריכין בהן עד שהגיעו לשער היוצא למזרח והוא שער התחתון. ובגמרא [גד.] מפרש אמאי לא תשיב שלש של מעלה העשירית: **שלש נמילוי המים.** אחר שמלאום ושבו ובאו להן לעזרה דרך שער המים ותנן לעיל בפרק לולב וערבה (דף מא.) הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו: **שלש נגני מוזגה.** כשזוקפין את הערבה כדתנן בפרק לולב וערבה לעיל (דף מה.) וזוקפין את הערבה בגילי המזבח ותקעו והריעו ותקעו: **גמ' אחת היא.** מלוה אחת הן ומדלא תשיב להו: ה"ג **מ"ט דר"י דתשיב ותקעתם תרועה באמצע היינו תקיעה.** כלומר מדקרי לתרועה תקיעה שמע מינה תלת היא: **ההיא לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה.** מהכא יליפינן לה בראש השנה (דף לד.) דכתיב ותקעתם והדר תרועה והדר כתיב תרועה יתקעו כלומר אחר התרועה יתקעו: **ההוא לפימנא בעלמא הוא.** ההיא תקיעה שהיא להקהיל הקהל אינה אלא לסימן כשהיה משה רולה לדבר אליהם ואינה מלוה: **לחמנא שויה מלוה.** שמצוויה להקהיל בסימן זה ולא באחר: **ולא כלום.** לא היה מפסיק בינתים אלא כדי נשימה:

מהו

אחספא ונשדיה בתהומא ומנח ליכא דקאמר ליה מידי אמר דוד כל דידע למימר ואינו אומר יחנק בגרונו נשא אחיתופל ק"ו בעצמו [ו]ומה לעשות שלום בין איש לאשתו אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים לעשות שלום לכל העולם כולו על אחת כמה וכמה אמר ליה שרי כתב שם אחספא ושדי לתהומא ונחית תהומא שיתסר אלפי גרמידי כי חזי דנחית טובא אמר כמה דמידלי טפי מירטב עלמא אמר חמש עשרה מעלות ואסקיה חמיסר אלפי גרמידי ואוקמיה באלפי גרמידי אמר עולא ש"מ סומכא דארעא אלפי גרמידי והא חזינן דכרינן פורתא [ז]ונפקי מיא אמר רב משרשיא ההוא מסולמא דפרת: ועמדו כהנים בשער העליון שיורד כו': בעי ר' ירמיה למעלה עשירית דנחית חמשה וקאי אעשרה או דלמא דנחית עשרה וקאי אחמשה תיקו [ח]תנו רבנן ממשמע שנאמר [ט]ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה: אנו ליה וליה עינינו כו': איני [ז]והאמר רבי זירא [א]כל האומר שמע שמע כאילו אמר מודים מודים אלא הכי אמרי המה משתחוים קדמה ואנו ליה [ח] (אנחנו מודים) ועינינו ליה מיחלות: **מתני'** [ט][ב]אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמנה בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש שלש לפתיחת שערים ותשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע [1]ובערב שבת היו מוסיפין שש [י]שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלש לשער התחתון ושלש למילוי המים ושלש על גבי מזבח תשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קודש לחול: **גמ'** [יא]מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר"י אומר הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה במאי קא מיפלגי ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד מ"ט דרבי יהודה אמר קרא [2]ותקעתם תרועה [יב](וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אחת היא) ורבנן ההוא לפשוטה לפניה ולאחריה הוא דאתא (ור' יהודה לפניה ולאחריה מנליה נפקא ליה משנית) ורבנן מאי טעמייהו דכתיב [3]ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה אחת היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד ור' יהודה ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא ורבנן סימנא הוא ורחמנא שויה מצוה כמאן אזלא הא דאמר [יג]רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה [יד](אי רבי יהודה) פשיטא

מהו

רבי יהודה סבר תקיעה ותרועה ותקיעה אחת היא. מכאן רמיה לפירוש הקונטרס דפרק במה מדליקין (שבת דף לה: ושם) גבי שם תקיעות בע"ש שכולן בסדר תקיעה ותרועה ותקיעה והא דקתני התם התחיל לתקוע תקיעה שניה תקיעה ולא דוקא דתרועה היא דהא קתני מתניתין שלש להבטיל את העם ממלאכה ור' יהודה לא תשיב לה אלא אחת [א]ואע"ג דאמרינן בשמעתין לרבי יהודה אין בין תקיעה לתרועה ותקיעה ולא כלום לאו אכולהו קאי דהכי להבטיל את העם מן המלאכה היה שהות גדול בין זו לזו כדאמר בסוף במה מדליקין [ב] (ג"ז שם):

ועמדו כהנים בשער העליון שיורד כו': בעי ר' ירמיה למעלה עשירית דנחית חמשה וקאי אעשרה או דלמא דנחית עשרה וקאי אחמשה תיקו [ח]תנו רבנן ממשמע שנאמר [ט]ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה' אלא מה תלמוד לומר אחוריהם אל היכל ה' מלמד שהיו פורעין עצמן ומתריזין כלפי מטה: אנו ליה וליה עינינו כו': איני [ז]והאמר רבי זירא [א]כל האומר שמע שמע כאילו אמר מודים מודים אלא הכי אמרי המה משתחוים קדמה ואנו ליה [ח] (אנחנו מודים) ועינינו ליה מיחלות: **מתני'** [ט][ב]אין פוחתין מעשרים ואחת תקיעות במקדש ואין מוסיפין על ארבעים ושמנה בכל יום היו שם עשרים ואחת תקיעות במקדש שלש לפתיחת שערים ותשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ובמוספין היו מוסיפין עוד תשע [1]ובערב שבת היו מוסיפין שש [י]שלש להבטיל את העם ממלאכה ושלש להבדיל בין קדש לחול ערב שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמנה שלש לפתיחת שערים שלש לשער העליון ושלש לשער התחתון ושלש למילוי המים ושלש על גבי מזבח תשע לתמיד של שחר ותשע לתמיד של בין הערבים ותשע למוספין שלש להבטיל את העם מן המלאכה ושלש להבדיל בין קודש לחול: **גמ'** [יא]מתניתין דלא כרבי יהודה דתניא ר"י אומר הפוחת לא יפחות משבע והמוסיף לא יוסיף על שש עשרה במאי קא מיפלגי ר"י סבר תקיעה תרועה תקיעה אחת היא ורבנן סברי תקיעה לחוד ותרועה לחוד מ"ט דרבי יהודה אמר קרא [2]ותקעתם תרועה [יב](וכתיב תרועה יתקעו הא כיצד תקיעה ותרועה אחת היא) ורבנן ההוא לפשוטה לפניה ולאחריה הוא דאתא (ור' יהודה לפניה ולאחריה מנליה נפקא ליה משנית) ורבנן מאי טעמייהו דכתיב [3]ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא תריעו ואי ס"ד תקיעה תרועה אחת היא אמר רחמנא פלגא דמצוה עביד ופלגא לא עביד ור' יהודה ההוא לסימנא בעלמא הוא דאתא ורבנן סימנא הוא ורחמנא שויה מצוה כמאן אזלא הא דאמר [יג]רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום כמאן כרבי יהודה [יד](אי רבי יהודה) פשיטא

מהו

אחספא. מפני שהתרס גולג ויורד ואינו לף כדי שירד וינוח על הנקב ונמגדת דספר שמואל מפורש שמגאו דוד על פני נקב התהום וכתוב בו שהיה שם משפת ימי בראשית: **נעשות שלום בין איש לאשתו.** לבדוק את הסוטה ואם טהורה היא יהא שלום ביניהם: **שמי שנכתב בקדושה.** שכתב במגילה יתן ה' אותך וגו' דלכתיב וכתב את האלות האלה וגו' (במדבר ה): **כמה דמידלי עפי מירעב עלמא.** כמה שהתהום גבוה וסמוך לארץ מתלאה העולם והארץ מצמחת פירותיה: **אמר.** ע"ו מזמורים של שיר המעלות: **סומכא דארעא.** עודי הארץ עד התהום: **סולמי דפרת.** מעלות העשויות כמחילות שבהן מי פרת עולין תחת הקרקע לפי שפרת גבוה מוצאו מאד כדאמרינן בבכורות (דף נה.) כל הנהרות לעמוד מפרת ומים היוצאים מהר גבוה אם דרך מתוקן להם עולין על הר כיוצא בו ולא יותר לפיכך אף החופרים בהרים שבבבל הסמוכה לפרת מוציאין מים: **וקאי אחמשה.** עמדו על חמשה שעדיין יש ה' מעלות לירד עד עזרת הנשים: **ממשמע שנא' ופניהם קדמה איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'.** שהיו עומדים פתח (ג) ההיכל לכתיב בריש פ' דקרא והנה פתח היכל ה' כעשרים וחמשה אמה ולא הוה ליה למיכתב אלא ופניהם קדמה וממילא ידענא דאחוריהם אל היכל ה' שהיכל הוא במערב ופתחו בכותל מזרחי: **מפריעין.** מגלין: **ומפריזין.** ריעי: **שמע שמע.** פסוקא פסוקא ותני לה: **לאומר מודים מודים.** דתנן (ברכות דף לג:) משתקין אותו משום דמיחזי כשתי רשויות: **אנו ליה משתחוים וליה עיינינו מיחלות.** דכיון דאתרי מילי קמדכר ליה תרי זימני ולאו אחדא מילתא תרי זימני ליה לן בה: **מתני' מעשרים ואחת תקיעות.** בכל יום כדמפרש ואזיל פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה ותרועה באמצע תשיב ליה תלת: **שלש לפניהם שעריים.** שערי העזרה: **תשע לאמיד של שחר.** כשהיו מנסכין את נסכי התמיד הלויים אומרים בשיר ושלשה פרקים היו בשיר שהיו מפסיקין בו ותוקעין הכהנים בחצוצרות ומשתחוים העם כדתנן במסכת תמיד (פ"ז מ"ג) הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחויה ועל כל תקיעה היתה תרועה באמצע ופשוטה לפניה ולאחריה: **ובמוספין.** ביום שיש בו מוסף מוסיפין עוד תשע לשיר של מוספין: **שלשה להבטיל העם ממלאכה.** כדמפרש בשילהי במה מדליקין (שבת דף לה:): **בין קודש לחול.** כשקדש היום להודיע שהשכה ויש מעתה חיוב סקילה במלאכה: **שלש לפניהם שעריים.** כמו בכל יום. שבעה שעריים היו בעזרה: **שלש לשער העליון.** דאמרן לעיל [גא:] קרא הגבר תקעו והריעו ותקעו: **שלש לשער ההתחון.** דאמרן לעיל [שם] הגיעו לעזרה תקעו והריעו ותקעו והיו מאריכין בהן עד שהגיעו לשער היוצא למזרח והוא שער התחתון. ובגמרא [גד.] מפרש אמאי לא תשיב שלש של מעלה העשירית: **שלש נמילוי המים.** אחר שמלאום ושבו ובאו להן לעזרה דרך שער המים ותנן לעיל בפרק לולב וערבה (דף מא.) הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו: **שלש נגני מוזגה.** כשזוקפין את הערבה כדתנן בפרק לולב וערבה לעיל (דף מה.) וזוקפין את הערבה בגילי המזבח ותקעו והריעו ותקעו: **גמ' אחת היא.** מלוה אחת הן ומדלא תשיב להו: ה"ג **מ"ט דר"י דתשיב ותקעתם תרועה באמצע היינו תקיעה.** כלומר מדקרי לתרועה תקיעה שמע מינה תלת היא: **ההיא לפשוטה לפניה ופשוטה לאחריה.** מהכא יליפינן לה בראש השנה (דף לד.) דכתיב ותקעתם והדר תרועה והדר כתיב תרועה יתקעו כלומר אחר התרועה יתקעו: **ההוא לפימנא בעלמא הוא.** ההיא תקיעה שהיא להקהיל הקהל אינה אלא לסימן כשהיה משה רולה לדבר אליהם ואינה מלוה: **לחמנא שויה מלוה.** שמצוויה להקהיל בסימן זה ולא באחר: **ולא כלום.** לא היה מפסיק בינתים אלא כדי נשימה:

מהו

בעלמא. לסימן שיקהלו ולא לשום מלוה (שם). אין בין תקיעה לתרועה ולא כלום. שלא יהא ויפסיק בין פשוטה שלפניה לתרועה ובין התרועה לפשוטה שלאחריה אלא בנת אחת שמוכות זו לו (שם). כמאן כר' יהודה. דאמר תלת מלוה ניהו ולא בעי אפסוקי (שם).

יד א מיי' פ"ג מהלכות ק"ש הלכה יא סמג עשין יח טוש"ע א"ח סימן סא סעיף ט:

טו ב מיי' פ"ז מהלכות כלי המקדש הל' ה:

טז ג מיי' שם הלכה ו:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ואנו ליה משתחוים ועיינינו: (**ב**) רש"י ד"ה ממשמע שנא' וכו' שהיו עומדים פתח היכל ה' כעשרים וחמשה איש אחוריהם אל היכל ה' וגו' ולא הוה ליה למיכתב כל"ל ומיהו שהיכל דכתיב בריש פתח דקרא והנה פתח נמתק:

רבינו חננאל

נשא אחיתופל קל וחומר בעצמו ואמר, מה לעשות שלום בין איש לאשתו אמר הק'(ב"ה) שמי הנכתב ימחה על המים, לעשות שלום בעולם על אחת כמה וכמה. כתב שם אחספא ושדא אתהומא, ונחת [שיתסר אלפי גרמידי], אמר דוד ט"ו מעלות ואסיק להו למיא ט"ו אלפי גרמידי. קרא הגבר וכו'. ירושלמי תרגים רב עליה דר' שילא, קרא הגבר, בן כרוזיה. אמר ליה ר' שילא, קרא תרנגולא. אמר ליה רב והתניא גבריני כרוז, בן גבר על נעילת שערים, אית לן למימר (קרא) [בר] תרנגולא. הגיעו למעלה העשירית. דנחתי חמשה (או לא) וקמו אעשרה, [או לא דנחתי עשרה וקמו אחמשה]. תיקו. כתיב אחוריהם אל היכל ה' ופניהם קדמה, מלמד שהיו מפריעין עצמן ומתריזין כלפי מעלה כו'. ועכשיו אנו אומרים, אנו ליה מודים, ולו עינינו מיחלות. **מתני'** אין פוחתין מכ"א תקיעות במקדש ולא מוסיפין על מ"ח כו'. מתני' דלא כר' יהודה, דתניא ר' יהודה אומר אין פוחתין משבע ואין מוסיפין על י"ו. ובמאי פליגי, ופרישנא ר' יהודה חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אחת, קסבר שלשתן אחת הן חשובות, הלכך נמצאו כששנינו במשנתנו כ"א הם לר' יהודה שבע, והמ"ח הם י"ו. ומפרש טעמייהו בשמועה זו מאי טעמא קא חשיב שלשתן כאחת, ומאי טעמא תנא דידן דקא חשיב תקיעה אחת ותרועה אחת ותקיעה אחת, לכל אחת בפני עצמה, וחשיב לתקיעתא בכל יום כ"א ובערב שבת בתוך החג מ"ח. ופשוטין דברי כל אחת מהן ואין צריכין פירושא. **אבל** הא דאמר רב כהנא אין בין תקיעה לתרועה ולתקיעה ולא כלום, צריכא פירושא, ולאוקמא כר' יהודה.

מוסף תוספות

א. ואם ג' להבטיל את העם ממלאכה כולן תקיעות למה היה ר' יהודה מחשיבם כאחת. תוס' שבת לה: ד"ה שם. ב. [ד]שאני התם כיון דתקנום כן כדי להיות כל אחת ואחת סימן לדבר אחד לאו הפסקה קחשיב ליה. תוס' ערכין י. ד"ה אין.

תורה אור השלם

1. וַיָּבֹא אתי אֶל חֲצַר בֵּית יְיָ הַפְּנִימִית וְהִנֵּה פֶתַח הַהֵיכָל יְיָ בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אַחֹרֵיהֶם אֶל הֵיכַל יְיָ וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהִנָּמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ:
יחזקאל ח טז

2. וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וְנָסְעוּ הַמַּחֲנוֹת הַחֹנִים קֵדְמָה: במדבר י ה

3. וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקָעוּ וְלֹא תָרִיעוּ:
במדבר י ז

מוסף רש"י

נשא אחיתופל כו'. יש תימה בדבר, שהרי לא קנה דוד את הגורן מארונה היבוסי עד מעשה דהספה שהיתה נאחר מיתת אחיתופל ג' שנים, ולפי דברים הללו צריכין אנו לומר שאע"פ שלא קנה הגורן יודע היה מנעוריו מיום שנמשח ושבו הוא ושמואל בנויות במקום ובדקו בספר יהושע ומצאו מקום לבית המקדש, לכתיב עד אמצא מקום וגו' וכדדרשינן ליה מזבחים באחסו מקומן (נד:) ומפר היסודות בראשו (מכות יא.). **שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים.** דכתיב בסוטה (במדבר ה) ומחה אל מי המרים, והרבה הזכרות בפרשה, ואפ"ה כתיב ומחה כו' (מכות שם). **איני יודע שאחוריהם אל היכל ה'.** שהיה במערב העזרה, מה תלמוד לומר אחוריהם וגו' אחוריהם ממש, כשהוא מפורע, שהיו מתכוונין להרשות אחוריהם לגנאי (קדושין עב:). **מתניתין.** דקתשיב כ"א תקיעות ומ"ח תקיעות, **דלא כרבי יהודה.** דתמני' קא חשיב לכל תקיעה ולכל תרועה בתנאי נפשה ואין לך כל תרועה שאין תקיעה פשוטה לפניה ולאחריה, ור' יהודה לא קא חשיב תקיעה ותרועה ותקיעה אלא חדא, הרי לך כ"א דתנא דידן ז' לר' יהודה, ומ"ח דתנא דידן ט"ז לר' יהודה (ערכין י.). **ותקעתם תרועה וכו'.** אלמא לתרועה קרי תקיעה ולתקיעה תרועה (שם). לפשוטה לפניה ולאחריה. דמהכא נפקא פשוטה לפניה דכתיב ותקעתם והדר תרועה, ופשוטה לאחריה דכתיב תרועה והדר תקעו, ולעולם כל חדא מלוה בתנאי נפשה (שם). **לסימנא**

מהו דתימא אפילו כרבנן. ואין בין דקאמר שלא יפסיק בין זה לזה הפסקה מרובה כדי לגמור שלשתן כדרבי אבהו דאמר בשילהי דאלו השנה (דף לד: ושם) שהה כדי לגמור את כולה מוזר לראש ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל דוקא לרבי יהודה קאמר רב דהנא משום דתקיעה ותרועה ותקיעה כולה אחת היא ואפילו הפסקה מועטת פחות מכדי לגמור שלשתן לא יפסיק אלא כדי נשימה דהפסקה צריך כדאמר בשילהי ר"ה (שם) ותקעתם תרועה תקיעה בפני עצמה ותרועה בפ"ע אבל לרבנן לא חיישינן אי מפסיק טובא והשתא לענין תקיעות לא נפקא לן מיניה מידי לרבי יהודה בפלוגתא דר' אבהו ור' יוחנן וכי פליגי אליבא דרבנן ולענין מילי טובא בהלל ובמגילה ובק"ש ובתפלה:

שייר ערב הפסח. שיש בשמיטת הפסח עשרים ושבע תקיעות שהפסח נשחט בשלש כתות כת אחר כת כדתנן בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל כת קוראה את הלל שלש פעמים שהיו פסחיהן מרובין (א) והם טעונים הלל בשחיטתן ולא היו מספיקין לשחוט פסחיהם כל כת וכת עד שיקרא"הו ג' פעמים ואף על גב דתנן ואף על פי שלא שלשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית אבל מיהו לא כת שלא היתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת בו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאה תוקעין ובכל קריאה שלש תקיעות כך פירש בקונטרס ואין הלשון משמע כן דתנן התם קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלשו אף על פי שלא שלשו מימיהן משמע שאפילו כת ראשונה לא התחילה פעם שלישית מעולם ועוד משמע שבראשי פרקים היו תוקעין כדאשכחן בסוף מסכת תמיד גבי שיר של תמיד דברו הלוים בשיר הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחואה ושני פרקים יש בהלל מדר' יהודה דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי משמע דאהבתי הוא תחילת הפרק והודו נמי תחילת הפרק כדאמרינן פרק לולב הגזול (לעיל דף לח: ושם) מכאן שמצוה לענות בראשי פרקים והם היו תוקעין בתחלת ההלל שלש תקיעות כדתנן (פסחים דף סד.) נגעלו לתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכן לכל פרק ופרק נמצא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כת וכת ואין לך כת שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמצא לשלשה כתות שלשה הללות ובהן כ"ז תקיעות אפילו כשלא היו שונות את ההלל כלל וכשהיו שונות נפישי תקיעות טובא אלא הני דפסיקי ליה קאמר דשייר[א] והא דתנן אין מוסיפין על מ"ח הוה מצי לאקשויי זימנין דמוסיפין כגון היכא דשונות את ההלל אבל בלאו הכי פרכינן עלה מערב הפסח שחל להיות בשבת דנפישי לרבי יהודה ולרבנן ומשני כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפירש בקונטרס שהכת קוראה את הלל לא היתה הכת קוראה אלא הלוים קוראים וכן איתא בתוספתא דפסחים הלוים היו עומדים על דוכן ואומרים את ההלל בשיר אם גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהם א"ר יהודה מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי כלומר לא הגיעו הלוים לומר אהבתי בשמיטת פסחיהן אי

מהו דתימא אפילו כרבנן ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר[ב] שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל ואימא הכי נמי אם כן מאי ולא כלום: ע"ש שבתוך החג כו': ואילו למעלה עשירית לא קתני מתניתין מני רבי אליעזר בן יעקב היא דתניא שלש למעלה עשירית ר' אליעזר בן יעקב אומר[ג] שלש על גבי המזבח האומר למעלה עשירית אינו אומר ע"ג המזבח והאומר ע"ג המזבח אינו אומר למעלה עשירית מ"ט דר' אליעזר בן יעקב כיון דתקע לפתיחת שערים למעלה עשירית למה לי דתקע האי לאו שער הוא הלכך ע"ג המזבח עדיף ורבנן סברי כיון דתקע למילוי המים ע"ג המזבח למה לי הלכך למעלה העשירית עדיף כי אתא[ג] ר' אחא בר חנינא מדרומא אייתי מתניתא בידיה [1]ובני אהרן הכהנים יתקעו בחצוצרות שאין ת"ל יתקעו שכבר נאמר [2]ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם ומה ת"ל יתקעו הכל לפי המוספין תוקעין הוא תני לה והוא אמר לה לומר שתוקעין על כל מוסף ומוסף תנן ע"ש שבתוך החג היו שם מ"ח ואם איתא ליתני שבת שבתוך החג משכחת לה חמשין וחד א"ר זירא לפי שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת אמר[ד] רבא מאן הא דלא חיש לקימחא חדא דבכל יום תנן ועוד אי נמי כהדדי נינהו ליתני שבת שבתוך החג היו שם ארבעים ושמונה דשמעת מינה תרתי שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב ושמעת מינה דר' אחא בר חנינא אלא אמר רבא[א] לפי שאין תוקעין למילוי מים בשבת דבצרי טובא וליתני נמי ר"ה שחל להיות בשבת דהא איכא תלתא מוספין מוסף דר"ה מוסף דר"ח מוסף דשבת ע"ש שבתוך החג איצטריך ליה לאשמעינן כדרבי אליעזר בן יעקב אטו מי קאמר ליתני הא ולא ליתני הא ליתני הא וליתני הא[ה] תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח אי

מהו דתימא[ב] דתקע בין דקאמר שלא יפסיק בין זה לזה הפסקה מרובה כדי לגמור שלשתן כדרבי אבהו דאמר בשילהי דאלו השנה (דף לד: ושם) שהה כדי לגמור את כולה מוזר לראש ולאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא קמ"ל דוקא לרבי יהודה קאמר רב דהנא משום דתקיעה ותרועה ותקיעה כולה אחת היא ואפילו הפסקה מועטת פחות מכדי לגמור שלשתן לא יפסיק אלא כדי נשימה דהפסקה צריך כדאמר בשילהי ר"ה (שם) ותקעתם תרועה תקיעה בפני עצמה ותרועה בפ"ע אבל לרבנן לא חיישינן אי מפסיק טובא והשתא לענין תקיעות לא נפקא לן מיניה מידי לרבי יהודה בפלוגתא דר' אבהו ור' יוחנן וכי פליגי אליבא דרבנן ולענין מילי טובא בהלל ובמגילה ובק"ש ובתפלה:

שייר ערב הפסח. שיש בשמיטת הפסח עשרים ושבע תקיעות שהפסח נשחט בשלש כתות כת אחר כת כדתנן בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל כת קוראה את הלל שלש פעמים שהיו פסחיהן מרובין (א) והם טעונים הלל בשחיטתן ולא היו מספיקין לשחוט פסחיהם כל כת וכת עד שיקרא"הו ג' פעמים ואף על גב דתנן ואף על פי שלא שלשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית אבל מיהו לא כת שלא היתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת בו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחלת קריאה תוקעין ובכל קריאה שלש תקיעות כך פירש בקונטרס ואין הלשון משמע כן דתנן התם קראו את ההלל אם גמרו שנו ואם שנו שלשו אף על פי שלא שלשו מימיהן משמע שאפילו כת ראשונה לא התחילה פעם שלישית מעולם ועוד משמע שבראשי פרקים היו תוקעין כדאשכחן בסוף מסכת תמיד גבי שיר של תמיד דברו הלוים בשיר הגיעו לפרק תקעו והשתחוו העם על כל פרק תקיעה ועל כל תקיעה השתחואה ושני פרקים יש בהלל מדר' יהודה דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי משמע דאהבתי הוא תחילת הפרק והודו נמי תחילת הפרק כדאמרינן פרק לולב הגזול (לעיל דף לח: ושם) מכאן שמצוה לענות בראשי פרקים והם היו תוקעין בתחלת ההלל שלש תקיעות כדתנן (פסחים דף סד.) נגעלו לתות העזרה תקעו והריעו ותקעו וכן לכל פרק ופרק נמצא להלל אחד תשע תקיעות וכן לכל כת וכת ואין לך כת שלא היתה גומרת הלל אחד לרבנן נמצא לשלשה כתות שלשה הללות ובהן כ"ז תקיעות אפילו כשלא היו שונות את ההלל כלל וכשהיו שונות נפישי תקיעות טובא אלא הני דפסיקי ליה קאמר דשייר[א] והא דתנן אין מוסיפין על מ"ח הוה מצי לאקשויי זימנין דמוסיפין כגון היכא דשונות את ההלל אבל בלאו הכי פרכינן עלה מערב הפסח שחל להיות בשבת דנפישי לרבי יהודה ולרבנן ומשני כיון דליתיה בכל שנה לא קא חשיב ומה שפירש בקונטרס שהכת קוראה את הלל לא היתה הכת קוראה אלא הלוים קוראים וכן איתא בתוספתא דפסחים הלוים היו עומדים על דוכן ואומרים את ההלל בשיר אם גמרו שנו ואם שנו שלשו ואע"פ שלא שלשו מימיהם א"ר יהודה מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר אהבתי כלומר לא הגיעו הלוים לומר אהבתי בשמיטת פסחיהן אי

מהו דתימא אפילו כרבנן. וכיון דלהפסיק בינתיים הפסקה מועטת ומאי אין בין דקאמר שלא יתתין המתנה מרובה לאפוקי מדרבי יוחנן: **תשע תקיעות.** המומרות בראש השנה מן התורה שלש למלכיות תקיעה תרועה תקיעה ושלש לזכרונות ושלש לשופרות כדאמרינן בראש השנה (דף לד.). והאי דעבדינן טפי משום ספיקא דתרועה הוא דלא ידעינן אי גנוחי הוא אי יללי הוא: **ולא כלום.** משמע דאפילו הפסקה מועטת ליתא: **אינו אומר על גבי מזבח.** שקיעת נוקעין לגבי המזבח: **ה"ג לגבי המזבח למה לי דתקע הא תקע ליה למילוי המים.** כל תקיעות הללו של שער העליון והתחתון ושער המים משום מילוי המים הוא הלכך לערבה למה לי תקיעה הא כל הני תקיעות דמוספין[ב] בחג אינן אלא משום ושאבתם מים בששון הלכך הואיל וגמירי חשבון התקיעות בחג שיש עשר למעלה העשירית עדיף למיעבד דמוכחא מילתא שהן משום מילוי המים שתוקע לכולן על דבר המילוי כסדר ומעלה עשירית משום דמקום מסוים בעלמא הוא לידע היכן תוקעין אותם. ואני שמעתי שלא לגבי מזבח כשמוליכין את המים למזבח וה"ג לגבי מזבח למה לי דתקע הא תקע ליה בשעת נסוך המים ט' לתמיד של שחר בשעת נסכים היו שאין אומרים שיר אלא על היין וקשיא לי א"כ נפישן להו תקיעות דהא איכא הנך דתנן[ג] גבי זקיפת ערבה או שמא זקיפת ערבה בעת שמוליכין המים למזבח היא: **שאין פ"ל יתקעו.** אלא ובני אהרן בחצוצרות: **הכל לפי המוספין תוקעין.** מפרש ואזיל לה: **הוא אני לה.** רבי אחא דתני לה הוא אמר לה: **לומר שתוקעין בו'.** הוא היה מפרש לה דמאי הכל לפי המוספין דקאמרינן שתוקעין על כל מוסף ומוסף יוסי שיש בו שתי קדושות כגון שבת ויום טוב וצריך שני מוספין תוקעין לכל מוסף שאומרים למוסף שבת שיר של שבת ותוקעין תשע תקיעות לשלשה פרקים ולמוסף יו"ט שיר של יום טוב ותוקעין ט' תקיעות: **ואם איתא.** דתוקעין על כל מוסף ליתני שבת שבתוך החג: **שאין תוקעין נפתיחת שערים בשבת.** שאינה למלוה כתקיעות של קרבן דכתיבי בקרא ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם אבל הנך לסימנא נינהו שישמעו ויבאו למעמדם ולדוכנם ולא לחנ שבת הלכך הדר הוי להו מ"ח: **מאן הא.** דתרץ הכי: **דלא חש לקימחא.** טוחן ומוליא סובין ואינו מושש כלומר מרבה דברים שאינם: **חדא דמתני' מן בכל יום.** היו שם אחת ועשרים ומני פתיחת שערים בהדייהו ואם אינם בשבת נמצא שפותחין מאחת ועשרים: **ועוד אי נמי כי הדדי נינהו.** כלומר אפי' לדבריו שאין תוקעין לפתיחת שערים בשבת והוו להו נמי בשבת שבתוך החג מ"ח כדהוו ארבעים ושמונה בע"ש שבתוך החג ליתני שבת שבתוך החג הא דמיסבק ע"ש: **דהא שמעינן מינה פרקי שמעת מינה דרבי אליעזר בן יעקב.** דאין תוקעין למעלה העשירית אלא על גבי המזבח כדקאמר להו וחזיל ושמעינן מיניה דרבי אחא דתוקעין על כל מוסף דאילו שלשה להבדיל וג' להבטיל דאשמעינן בריש אלא ואמאי שבתה ותנא ע"ש ולא אשמעינן מילתא חדתא אלא דרבי אליעזר בן יעקב לחודה: **לפי שאין תוקעין למילוי המים בשבת.** שכבר נתמלאו מערב שבת כדתנן בפרק לולב וערבה (לעיל דף מח:) אלא שהיה ממלא מערב שבת: **וכגלי להו עוכה.** כל הנוספות בחג דשער עליון ותחתון ושער המים ולגבי מזבח וכגלי להו נמי דלהבטיל ולהבדיל דערב שבת ואיכא טובא: **ליתני ר"ה כו'.** לרבי אחא מותבינן אם איתא דתוקעין לכל מוסף ליתני ר"ה שחל להיות בשבת היו שם מ"מ כ"א שבכל יום וכ"ז של שלשה מוספין: **דרבי אליעזר בן יעקב.** דמני להו ולא חשיב דלמעלה העשירית: ערב

מכל מקום מ"ח הויין. **רבא ואמר** מאן האי דלא חייש לקמחיה, שלא שימש כל צרכו ולא ידע שמועה זו, ואתי לפרוקי לן, לא חזי דמתני' בכל יום תנן, ואפי' בשבת. ועוד סוף סוף כי מדליה ג' להבטיל את העם וג' להבדיל [ו]ג' לפתיחת פסחים של כל כת, משלשין את [ה]הלל, נמצאו שתוקעין על כל כת ט' תקיעות, בג' כתות כ"ז תקיעות. הנה מ"ח תקיעות בערב הפסח, ושייר ולא שנאה במשנתנו, וכשם ששייר זו, כך שייר ראש השנה שחל להיות בשבת.

מסורת הש"ס

(א) [תוספתא ר"ה פ"ע ה"ג] ערכין י. ר"ה לד.; (ב) [תוספתא פ"ד ה"ה], (ג) [ולקמן נה.], (ד) [פסחים פד. יומא מו. יומות מב:]; (ה) [תענית יג: יד. יומות כא: עג. פד: מגילות מא. קדושין טו. מ. מזר לח: סוטה טז. ב"ק י. טו. מנ: סב: מכות כח:]; (ו) ל"ל דמוסיפין. רש"ש, (ז) [לעיל מה.],

תורה אור השלם

1. וּבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקְעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: במדבר י ח
2. וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: במדבר י י

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה שייר וכו' פסחיהן מרובים והיו טעונים:

מוסף תוספות

א. דלא חשיב אלא עיקר תקיעות שהם כ"ז (אף) דלא סגיא דלא מיקרי הלל פעם אחת לרבנן אבל איידך דלא שכיחי ולא קביעי אלא באם לא גמרו לא חשיב. ויעב"ש.

רבינו חננאל

ואילו לא [אמר] ולא כלום, הוה אמרינן לאפוקי מדרבי יוחנן דאמר שמע ט' תקיעות בט' שעות יצא, בא רב כהנא לומר שאם ריחק הרבה ביניהם לא יצא. לפיכך פירש ולא כלום, להודיע דהכי סבירא ליה דכולהו חדא חשיבן, כר' יהודה. **מתני'** ערב שבת שבתוך החג היו כו'. ואמרי' מתני' ר' אליעזר בן יעקב היא, מדלא (האומר) [אמרי'] למעלה העשירית, [דתניא] ר' אליעזר בן יעקב אומר ג' לגבי מזבח כו'. פי' המצריך ג' למעלה העשירית, אינו מצריך כלום לגבי מזבח, והמצריך ג' לגבי מזבח והוא ר' אליעזר בן יעקב, אינו מצריך כלום למעלה העשירית. **כי אתא רב אחא בר חנינא** מדרומא, אתא ואייתי מתניתא בידיה דקתני בה הכל לפי המוספין. ופירשה הוא בעצמו, שתוקעין על כל מוסף ומוסף [ט'] תקיעות בפני עצמן. ומקשינן עליה והא שבת שבתוך החג, דאיכא מוסף דחג ומוסף דשבת, ואע"ג דמדלית מן מ"ח ג' להבטיל העם מן המלאכה (כר') [וג'] להבדיל בין קודש לחול שאין תוקעין בהן בשבת, ונשתיירו מ"כ, וט' למוסף של שבת הרי נ"א, ליתני במתני' שבת שבתוך החג היו שם נ"א תקיעות. **ופריק** ר' זירא, אין תוקעין על פתיחת שערים בשבת, הרי ט', פי' ג' להבטיל ג' להבדיל ג' לפתיחת שערים, אפיק הללו ועייל ט' של מוסף של שבת,

יז א מיי' פ"ו מהלכות כלי המקדש הל' ו:

מוסף רש"י

אפילו לא כרבנן. והאי אין בין, לא דעבדה סמוכות כל כך אלא שלא יהבה בינתיים יותר מדאי (ערכין י.). ולאפוקי מדרבי יוחנן. דלמר גבי ר"ה שמע תשע תקיעות שלא שלם מלכיות ושלש של זכרונות ושלש של שופרות בתשע שעות שהה שעה בין כל אחת ואחת יצא (שם). **ולא כלום.** משמע כלל לא יפסיק (שם). **תשע תקיעות.** תרועות נמי קאמר (ר"ה לד:). **דלא חש לקימחא.** לתה שהוא טוחן, אם תטיים אם פטולה (פסחים פד.) לתה שהוא טוחן ומוליא מפיי, כלומר לזיעורו (יבמות מב:).

רבינו חננאל (המשך)

שערים, ועיילת ט' למוסף של שבת, הרוויח להו מ"ח, ואי איתא לדר' אחא בר חנינא ליתני שבת (ערב) שבת שבתוך החג היו שם מ"ח, ואשמעינן מתני' ר' אליעזר בן יעקב, ואשמעינן נמי דר' אחא בר חנינא. ונדחו דברי ר' זירא. **ופירק רבא** אליבא דרבי אחא דאמר, לפי שאין תוקעין על מילוי המים בשבת. פי' שאין מילוי המים בשבת, (דתניא) [דתנן] כמעשהו בחול כו' אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח. בשבת, אין שם תקיעה על מילוי המים, ולא על שער [העליון], ולא על השער התחתון (כו') [הרי כאן ט"ו], ושית אחרינו להבטיל ולהבדיל בין קודש לחול. וכיון דמדלית הני ט"ו, נשתיירו כ"א דבכל יום, וג' דלגבי מזבח, וט' למוספי שבת, וט' למוספי יום טוב הרי מ"כ, ובצרי להו טובא, לפיכך לא תני [שבת] שבתוך החג דהא לא משתכח בה מ"ח. **ומקשינן תוב** וליתני ראש השנה שחל להיות בשבת, דאיכא ג' מוספין], של ראש השנה ושל שבת ושל ראש חודש דאינון כ"ז תקיעות, ג' לפתיחת שערים וט' לתמיד של שחר וט' לתמיד של בין הערבים, מ"ח, ואי איתא לדר' אחא ליתני ראש השנה שחל בשבת היו שם מ"ח. **ופרקינן** איצטריך ליה למיתני ערב שבת שבתוך החג היו שם מ"ח, לאשמועינן ג' לגבי מזבח כר' אליעזר. ואמרינן אי הכי ליתני הא והא, ליתני ערב שבת שבתוך החג לאשמועינן ג' לגבי מזבח ומתניתין ר' אליעזר בן יעקב היא, וליתני ראש השנה שחל בשבת לאשמעינן הא דר' אחא בר חנינא. **ודחינן** אין הכי נמי, מיהו תנא חדא ושייר אחריתי. מאי שייר דהאי שייר, שייר ערב הפסח נמי אית ביה מ"ח תקיעות. כ"א שבכל יום, ושלש תקיעות בכל הלל. ושנינן כי הפסח נשחט בשלש כתות, וכל כת שטוחטין פסחים קורין את הלל, ותוקעין ומריעין ותוקעין. ואם גמרו את הלל שונין אותו, ואם שנו ועדיין לא נשלמה שחיטת

ערין משפט נר מצוה

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא אמר רבי יהודה היא. תימה וכי יעמידנה כר' יהודה כדי שיקשה לו[א] וכי מאי גווגא איכא בגזיר פרק שלשה מינים (דף לח: וש"ס) אי משום בל יחל נמי שיורא הוא וכן בב"ק ספ"ק (דף טו.) ובכתובות פרק אלו נערות (דף מח. וש"ס) אי משום תני כופר נמי שיורא הוא (ב) בההוא ניחא טפי דאינטריך ליה למימר הכי כדי שלא יקשה למ"ד פלגא נזקא ממונא דשייר תני כופר מאי שייר דהאי שייר:

כגון שהל יו"ט הראשון של חג להיות בערב שבת. דאין תקיעות של שמחת בית השואבה דומות יו"ט אע"פ שהתקיעות של בטלה ממלאכות דומות יו"ט כדתנן בסוף פ"ק דחולין (דף כו:) והטעם פי' בריש פירקין[ב]:

אלא ר' ימים בלבד. דקסבר אין מעברין את החדש לגורך וכולם הולכים לפי המולדות ובפרק ג' דערכין (דף ט: וש"ס) פריך לאיכא יומא דשעי לתלתא שנין ואיכא יומא דחלקים לתלתין שנין לפי שיש עדיין שמונה שעות ותתע"ו חלקים ועולות השעות יום אחד לסוף שלש שנים[ג] והחלקים עולין ליום לסוף שלשים שנה[ד] ומשני כיון דליתא בכולו שני לא קשיא:

ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. בלא רב ספרא יכול להקשות כן:

דתניא אברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח ושל ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח ולמעלה. והיא שנויה כן בסוף מסכת שקלים (פ"ח מ"ח) ואין גירסת הספרים שלפנינו נכונה: אמתקין

אי משום ערב הפסח לאו שיורא הוא דהא מני רבי יהודה היא [ו]דאמר מימיהם של כת שלישית לא הגיעה לומר [1]אהבתי כי ישמע ה' מפני שהיו עמה מועטין [ז](הא אוקימנא) דלא כר' יהודה ודלמא האי תנא סבר לה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא אלא מאי שייר דהאי שייר שייר ערב הפסח שחל להיות בערב שבת אפיק שית ועייל שית: ואין מוסיפין על מ"ח: ולא והא איכא ערב הפסח שחל להיות בשבת דאי לרבי יהודה חמשין וחדא אי לרבנן חמשין ושבע כי קתני מידי דאיתיה בכל שנה ערב הפסח שחל להיות בשבת דליתיה בכל שנה ושנה לא קתני אטו ע"ש שבתוך החג מי איתיה בכל שנה זימנין דלא משכחת ליה והיכי דמי כגון שחל יום טוב ראשון בערב שבת כי מקלעינן יום טוב ראשון בערב שבת מדחי דחינן ליה מאי טעמא כיון דאיקלע יו"ט הראשון של חג להיות בע"ש יוה"כ אימת הוי בחד בשבת הלכך דחינן ליה ומי דחינן ליה והא תנן [ח]חלבי שבת קריבין ביוה"כ ואמר רבי זירא כי הוינן בי רב בבבל הוה אמרי הא דתניא [ט]יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין דברי הכל היא כי סליקית להתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר"ע היא לא קשיא הא רבנן הא אחרים היא דתניא [י]אחרים אומרים [2]אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד ואם היתה שנה מעוברת חמשה מיתיבי [3]ראש חדש שחל להיות בשבת שיר של ראש חדש דוחה שיר של שבת ואי איתא לימא דשבת ולימא דראש חדש אמר רב ספרא מאי דוחה דוחה לקדם ואמאי תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם אמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו והאי היכירא עבדינן הא היכירא אחריתא עבדינן [כ](דתניא) [ל]חלבי [מ]תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה [נ]במזרח ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה [ס]במערב ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה ואמר

ערב הפסח. שיש בשמיטת פסח כ"ז תקיעות שהפסח נשחט בג' כתות כת אחר כת כדאמר בתמיד נשחט (פסחים דף סד.) וכל כת קורלאה את ההלל ג' פעמים שהיו פסחיהם מרובין והיו טעונין הלל בשמיטתם ולא היו מספיקין לשחוט פסחם כל כת וכת עד שיקרלאוהו שלש פעמים ואף על גב דתנן התם אע"פ שלא שיגשו מימיהן היינו לא גמרו פעם שלישית כולו אבל מיהו אין כת שלא היתה גומרתו שתי פעמים ומתחלת בו פעם שלישית ואין חסר מן התקיעות כלום שבתחילת קריאתו תוקעין וכל קריאה ג' תקיעות: **לא הגיעה לאהבתי.** של קריאה ראשונה ואין בה אלא ג' תקיעות מפני שעמה מועטין שבשתי כתות הראשונות נתמלאה העזרה לכל כת ונשאר כת שלישית במעט ולא היה שחיטת פסחיהן מארכת בכדי קריאת שלש הללות: **והאמרת רישא דלא לרבי יהודה.** דאי ר' יהודה תקיעה ותרועה ותקיעה בחדא מני לה: **סבר לה כווזיה בחדא.** בערב הפסח ופליג עליה במנין התקיעות: **ואלא.** הואיל ואיכא לאוקמה כרבי יהודה מאי שייר דהאי שייר: **ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דאפיק שית.** מתקיעות כת שלישית כר' יהודה: **ועייל שית.** דכל ערב שבת דהבטלה והבדלה: **ולא מוסיפין על מ"ח ולא.** בתמיהה גרסינן ליה: **דאי לרבי יהודה חמשין וחדא.** כ"א שבכל יום ושבעה דמוספין הרי שלשים ושמונה ועשרה דשתי כתות ושלשה דכת שלישית הרי חמשין וחדא: **זימנין דלא משכחת לה.** שיהו בו תקיעות דמילוי המיס דמתני': **והיכי דמי כגון שחל יו"ט הראשון בערב שבת.** דשמחת בית השואבה לא דחיא יום טוב כדתנן במולאי יו"ט כו' וכי מטי תו ערב שבת הוה ליה שמיני עצרת: **מידחא דחינן ליה.** ועבדינן ליה אלול מעובר כי היכי דליקלע ראש השנה בשבת: **מ"ט כו' בחד בשבת.** וחיישינן משום ירקייא ומשום מתיא כדאיתא בראש השנה (דף כ.): **והתנן.** פרק אלו קשרים: **תלני שבת.** של תמיד של בין הערבים קריבין ביום הכפורים שחל במולאי שבת אלמא חייל יוה"כ במולאי שבת: **ואמר ר' זירא.** התם בתלו קשרים: **כי הוינן בבבל הוה אמרי הא דתניא יוה"כ שחל להיות בע"ש לא היו תוקעין.** להבטיל ולהבדיל משום דיום הכפורים נמי לאו מלאכה עביד: **ובמולאי שבת.** ואם חל יוה"כ להיות במולאי שבת: **לא היו מבדילין.** על הכוס בין קודש לקודש כדרך שמבדילין משבת ליו"ט דהתם הוא שהיולא חמור והנכנס קל אבל כאן הנכנס חמור כיולא לענין כל איסור מלאכה והוה אמרינן דברי הכל היא בין לרבי ישמעאל בין לר"ע דפליגי גבי תלני שבת קריבין ביוה"כ מיתוקמה: **כי סליקית לתתם אשכחתיה לרבי יהודה בריה דר' שמעון בן פזי דיתיב וקאמר ר"ע היא.** והתם מפרש למילתיה. מיהו שמעינן נמי מברייתא דחל יוה"כ במולאי שבת: **הא רבנן הא אחרים.** מתני' רבנן דפליגי אלאחרים ואמרי מעברין החדש לגורך הלכך ר"ה בערב שבת לא מיקלע דחמין ליה והוך מתניתין דאמרי מיקלע ולא אמרינן דחמין אחרים היא דאמרי אין מעברין את החדש לגורך: **אלא ארבעה ימים בלבד.** אם זה בחד בשבת יחול לשנה הבאה בחמישי בשבת דהיינו ארבעה ימים. וזה הסדר לפי מולד לשנה הוא שבין מולד למולד עשרים ותשעה יום ומחצה לשני מולדות חמשים ותשעה נמצא כל חדשים השנה אחד מלא ואחד חסר ואחרים סבירא להו דאין מעברין ואין מחסרין שום חודש לגורך אלא קובעים ראשי חדשים אחד מלא ואחד חסר לעולם נמצא בין פסח לפסח ד' ימים שהה מלאים ושהה חסרים שלש מאות וחמשים וארבעה ימים הן שלש מאות וחמשים שבועות נמצאו ד' יתיריים בין קביעת שנה זו לקביעת שנה הבאה: **ואם היתה שנה מעוברת חמשה.** דקסבר חדש העיבור לעולם חסר עשרים ושמונה ימים שלו ארבעה שבועות נמצא יום אחד יתר תנהו על ארבעה ימים שבשנה פשוטה הרי חמשה: **מיבעיי.** לרבי אחא דאמר תוקעין על כל מוסף ומוסף: **לידע שהוקבע ראש חדש בזמנו.** הא מחיבותא עבדינן ליה להיכרא דשיטתו דהא לג"ד שקידשוהו כהלכתו ולא יגמגם לב אדם ולא יהא מידוש הלבנה: **תלני הסמיד.** ה"ה לכל אבריו דכל אברי עולה קרי תלני: **ניתנין מחלי כבש ומעטה במזרח.** שהם כהנים הזוכים בהולכת אברים כדאמרינן בסדר יומא (דף מ.) מסדרין אותו בתחתיתו של כבש מחליו ומעטו במזרחו של כבש עד שיבא המעלה ומקטירן מן הכבש ומזבח. וזה היה סימן שהן של תמיד שפעמים היו מתעכבין אברי תמיד עד המוסף והיה צריך היכר שלא יקטירו למוספין קודם לעולת התמיד דהא מפקינן מקרא שאין שום קרבן קודם על המערכה לתמיד של שחר הלכך היה צריך היכר: **ושל מוספין.** ניתנין כנגדו במערבו של כבש שהכבש רחבו שש עשרה אמה מן המזרח למערב ואורכו ל"ב מן הצפון לדרום: **ושל ראשי חדשים.** אברים של מוספי ראשי חדשים ניתנין היו בכבש סמוך לכרכוב המזבח למטה הימנו מעט דהיינו בחלי העליון של כבש שכל הכבש אורכו שלשים ושתים ואינו משפע ועולה אלא תשע אמות השש אמות מן הארץ לסובב והשלש מן הסובב ולמעלה נמצאו שני שלישי אורך הכבש מן הארץ לסובב: ומ"ר

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"ס מהל' שבת הלכה כא סמג לאוין קסה:
יט ב סמג עשין מג:
כ ג מיי' פ"ו מהלכות ממרדין הלכה י:
כא ד מיי' שם הלי' ג:

תורה אור השלם

1. אָהַבְתִּי כִּי יִשְׁמַע יְיָ אֶת קוֹלִי תַּחֲנוּנָי:
תהלים קטז א

רבינו חננאל

ואמרינן לא יכלת למימר הכי, דאית לן למימר משום דתנו ר' יהודה היא דאמר מימיה של כת שלישית לא הגיעה לאהבתי כי ישמע ה' מפני שעמה מועטין, ואין לחן פסחים הרבה כדי שיתעכבו בהן, ולא משכחת בערב פסח (דר') [לר'] יהודה אלא מ"ב תקיעות, הילכך לאו שיורא הוא. ואמרינן והא אמרת מתני' דלא כר' יהודה, דמתניתין (ד)קתני מ"ח ור' יהודה תני י"ז. ופרקינן האי תנא סבר לה כוותיה בערב הפסח, שאין שם אלא מ"ח תקיעות, ופליג עליה בחדא בתקיעות החשיב כל תלתא חד. הלכך שיורא דערב הפסח לאו שיורא הוא. ואקשינן והא איכא ערב הפסח שחל להיות בערב שבת דמשכחת אפי' לרבי יהודה מ"ח תקיעות, כיצד, כ"א שבכל יום וט' לכת הראשונה וט' לכת השניה וג' לשלישית הרי כאן מ"ב, וג' להבטיל וג' להבדיל בין קדש לחול. אלא שייריה, הא נמי ראש השנה שחל בשבת שייריה. ואהדרינן לאקשויי אהא דתנן ואין מוסיפין על מ"ח, ולאו והא איכא ערב הפסח שחל בשבת, דאית תמן כ"א תקיעות שבכל יום, וי"ח לב' כתות וג' לשלישית הרי מ"ב, וט' למוספי שבת הרי נ"א אליביה דר' יהודה. ולרבנן דמוסיפין ששה לכת השלישית, הרי נ"ז תקיעות. ופרקינן כיון דליתה בכל (ה)שנה לא [חשיב. ואקשינן ע"ש שבתוך החג נמי לא] שכיח בכל (ה)שנה, דזמנין דמקלע יום טוב ראשון בערב שבת, ואין תוקעין למילוי המים ביום טוב, ולא משכחת לה מ"ח תקיעות בערב שבת. ופרקינן כי מקלע ראש השנה בערב שבת, אתי יום הכיפורים אחר השבת, ודחינן ליה. (הם) [וכן] הכי נמי כי מקלע ברביעי אתי יום הכיפורים בערב שבת, ודחינן להו, דלא למקלע יום הכיפורים סמוך לשבת בין מלפניה ובין מלאחריה. ירושלמי במס' מגילה בתחילה, לית כאן חל להיות בשני בשבת ולא חל להיות בשבת, דאי חל בשני, חל צומא רבא בחד בשבתא, ואי (בחד) [חל] בשבתא צומא רבא בערובתא. הלכך לא מקלע יום טוב ראשון בערב שבת לעולם. ומקשינן איני דלא חייל יום הכיפורים סמוך [ל]שבת ובאחד בשבת לעולם, והתנן במסכת שבת פרק אלו קשרים חלבי שבת קריבין ביום הכיפורים. ואמר ר' זירא כי הוינן בבבל הוה אמרינן הא דתנן יום הכיפורים שחל להיות בערב שבת לא היו תוקעין ובמוצאי שבת לא היו מבדילין, דברי הכל היא. אלמא חייל יום הכיפורים להיות בערב שבת ובאחד בשבת, ולא קא דחו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לאו משום וכו' לאו שיורא הוא ומיהו בההיא ניחא:

מוסף רש"י

לא הגיעה לומר אהבתי. אפילו פעם לאמון (פסחים סד.). יום הכפורים שחל להיות ערב שבת לא היו תוקעין. שם תקיעות שתוקעין בערב שבת להבטיל ולהבדיל, משום דיוה"כ קדוש כשבת ואסור בכל מלאכה, ובמוצאי שבת, אם חל בו יוה"כ, לא היו מבדילין. בתפלה המבדיל בין קודש לקודש, כמו שמבדילין ביו"ט שחל להיות במוצ"ש (שבת קיד:). אלא ארבעה ימים בלבד. כשאתה קובע כל החדשים כסדרן אחד מלא ואחד חסר, הוו ארבעה ימים בין תחלת שנה לתחלת שנה אחרת, שמנין חדשי לבנה כסדרן ש"ל ימים, כולן שבועין, חוץ מארבעה ימים (שבת פז:) אם נקבע עכשיו באחד בשבת יחל לשנה הבאה במחצי בשבת, שזה חשבון שנים עשר חודש אחד מלא ואחד חסר עולה לש"ל ימים, והשלש מאות וחמשים כולם שבועים נמצא נלחה לאחן ארבעה ימים (ר"ה כ. וכעי"ז שם ו: וערכין ט:). ראם היתה שנה מעוברת חמשה. שמוסיפין עליה חודש חסר שדוחה להן מן שבועים שלמים יום אחד (ר"ה כ.) קסבר חודש עיבור לעולם חסר ואינו דוחה את המועדות אלא יום אחד שהוא יתר על ד' שבועות (שם ו:).

מוסף תוספות

א. דהא בכל דוכתא דחקינן ומשנינן בהכי כי היכי דלא תקשי ואלו הכא דחקינן באיפכא לאוקומי מתניתין יחידאה כי היכי דתקשי לן אמאי לא תני ר"ה שחל להיות בשבת. ריטב"א. ב. לפי שהיה שם רוב כלי שיר חלילים כנורות מצלתים נבלים שצריכים לתקן תדיר גזור בהו טפי מהנך דסגי בשופר דלא בעי תיקון ואגב דגזור בהו גזור נמי שלא יתקעו למילוי המים. תוס' לעיל נ: ד"ה ורבנן. ג. דבין מולד זה למולד שנה הבאה איכא ארבעה ימים ושמונה שעות ותתע"ו חלקים צא לשלש שנים לכל שנה שמונה שעות תמצא יום אחד. כ"ש ערכין ט: T. שהרי מן האחד עד תתס"ד מכל תתע"ו תמצא יום לשלשים שנה שהרי תתר"ף חלקים בשיטה חשוב חמשה תתס"ד ארבע שעות הרי לשלשים תתס"ד כ"ד שעות שהן יום אחד. שם.

רבינו חננאל (המשך)

הכל היא, ולעולם לרבנן כל

ליה. ופרקינן הא דאמר ר' זירא דברי הכל היא ליתא, אלא מתני' דהתם אחרים היא דלית להו דחויים, [נ"א: ופריק כי מקלע ר"ה בע"ש אתי יוה"כ באחד בשבת ודחינן ליה. ה"נ כי מיקלע ברביעי אתי יוהכ"פ בע"ש. ומתני' דהתם אחרים היא דלית ליה דחיותא] אלא לעולם סבר כולהו ירחי אחד מלא ואחד חסר. דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ד' ימים בלבד, ואם היתה השנה מעוברת חמשה. וקיימא לן דלא הוי בקי ר' מאיר בסוד העיבור. והא דאחרים מיפרשא בערכין בפרק אין בערכין, ובשבת בסוף אלו קשרים. ואסיקנא דהא [ד]ר' זירא לאו דברי

אימת דמתרמי הכי דחינן ליה כי היכי דמסירי להו בסוד העיבור [הלכה] למשה מסיני, והאי הלכה לא אימסירא ליה לר' מאיר. תוב מותבינן אהא דר' אחא, ראש חודש שחל [להיות] בשבת, שיר של ראש חודש דוחה את של שבת. ואם איתא לדר' אחא, ליתני שיר דראש חודש [במוסף דראש חודש] ושיר של שבת במוסף של שבת. ופרקינן, אמר רב ספרא איכא למימר דאמרי האי והאי, ומאי דוחה דקתני, דקדים דראש חודש. והא שבת תדיר, ותנן תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם. ופריק ר' יוחנן, להודיע שהוקבע ראש חודש בזמנו, מקדימין שאינו תדיר. איני והא היכירא אחרינא עבדינן ליה, באברים.

ול"ר יוחנן. לכך סודרין אותן למעלה משאר אבריס להראות שהן חשובין ולהוליע שהוקבע החדש בזמנו: **יכול כשם שתוקעין.** על מוסף של ר"ח בפני עצמו כשחל בחול ועל מוסף שבת בפני עצמה כשהיא לבדה: **כך תוקעין על כל מוסף ומוסף.** כשחלו להיות יחד:

ת"ל וכראשי חדשיכם. גבי תקיעות כתיב וביום שמחתכם ובמועדיכם וכראשי חדשיכם ותקעתם וגו': **הוקשו כל החדשים כולן.** לענין תקיעות שתקיעותיהן שוות: **שני ראשים.** ר"מ ור"ה וקרייה רחמנא חדשכם חסר כתיב לענין תקיעות: **בחולו של מועד.** דסוכות: **מה היו אומרים.** בשיר המוספין: **בראשון.** ביום הראשון דמוש"מ: **אומרים הבו לה' וגו'.** כל המזמור על שם שהיום תחלת שמחת בית השואבה דהיינו כבוד ועוז ובאותו מזמור קול ה' על המים על שם ניסוך המים: **ולרשע אמר לו'.** וכל המזמור דברי כבושין הן לנתפייס לעזרה למצות החג ושמחים שמחת החג ומוכיחם מה לך לספר חקי כלומר למה לך לבא בית זה עם שאר עמי אם אינך חוזר בתשובה ובאותו מזמור כתיב זבח לאלהים תודה ושלם לעליון ונדריך על שהג הסוכות זמן בל תאחר הוא לשלם רגליס כסדרן וסוף המזמור וזובח תודה יכבדנני ושם דרך אראנו וגו': **מי יקום לי עם מרעים.** ובינו בוערים במזמור אחד הם ובינו בוערים מוקדם ומי יקום לי מאוחר והם מקדימין את המאוחר. ונראה בעיני מפני שפרשת מי יקום לי מדברת על לרותן שהיו משועבדין בבית שי תחת מלכי פרס ומלכי יון ומלכי רומי ואף על פי כן אינן נמנעים מלשמוח שמחת מלכם ומתפללים מי יקום לנו להצילנו מן המרעים האלה לולי ה' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי אם אמרתי מטה רגלי וגו' שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו כלומר אף לפי צרותינו אין אנו נמנעין מלבא להשתעשע בתנחומיך וכו' עד סוף המזמור. ולמחר בינו בוערים בעם מפני שעכשיו זמן מתנות עניים שהוא זמן אסיף זמן לקט שכחה ופאה ומעשר עני וכשמגיעין ימים האחרונים שהן קרובים לפרוס ולשוב לבתיהם קורין לפייהם להוכיחם שיעשו כראוי ואע"פ שהמעשרות בגנבה ולא יאמרו מי רואנו ומי יודענו לכך אומר בינו בוערים בעם שאומרים בלבם מי יגיד מעשינו הטובה אזן הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט היוסר גוים הלא יוכיח וגו' עד מי יקום לי: **הסירותי מסבל שכמו.** דברי תנחומין הן אם תזכו בגרה קראת ואחלצך אענך בסתר רעם אבחנך על מי מריבה כו' על המים שנידונין עליהם בחג לפי מה שאני בוחנך אפסוק לך על שם שמתפללין על הגשמים וצריכים להם וכתיב בזמור זה אנכי ה' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו שאשלח לכם ברכה וסוף המזמור ויאכילהו מחלב חטה וגו': **ימותו כל מוסדי ארץ.** במזמור אלהים נצב בעדת אל ואומרים כל המזמור על שם שכתוב בו עני ורש הצדיקו אלו מעשרות שכך הוא נדרש בחולין לדק משלך ותן לו בפרק הזרוע (דף קלד.) לא ידעו ולא יבינו ומי שאינו נותן לבו להבין לכך בחשכה יתהלכו זו מיתה כדתנן (אבות פ"ה מ"ט) **בארבעה פרקים הדבר מתרבה** כו' **במולאי החג** שבכל שנה מפני גזל מתנות עניים וגורם קללה לעולם ורעבון שימותו כל אפסי ארץ: **ואם חל שבת באחד מהן.** ולהו שיר המועד מלפני שיר שבת: **ימותו ידחה.** שהוא שיר אחרון ונדחה מפני שאמרו באחד בשבת שיר שהיה ראוי לומר אתמול שאין שיר של אחד בשבת ממנה האחרון נדחה: **דומה כו'.** סימן סדר הפרשיות הוא ומתליף להקדים הסירותי לבינו בוערים בעם: **ומימנו.** שלא תטעה איזה סימן של רב ספרא: **אמבוהא דספרי.** גדולי אנשים ונשים רגילים להלך במבוי של מלגדי תינוקות ואבותיהם ואמותיהם מצויין אצלם אף כאן מי שאמו ספרא היה סימנו הומבה"י שדומה לתיבת אמבוהא: **דיובהא דר' אחא.** דאמר תוקעין על כל מוסף אלמא דאמר לכל אחד שירו והכא קתני ימותו ידחה אלמא לא אמרו בשבת של חול המועד אלא שיר של שבת: **אמר רבינא נומר שמאריך בתקיעות.** בריישא קתני סתמא הכל לפי המוספין תוקעין ור' אחא פירשה שתוקעין על כל מוסף ולא ה"ל לפרושי הכי דודאי אין אומר אלא שיר אחד ואין כאן אלא תשע תקיעות לשלשה פרקי השיר ובריישא קמ"ל שמאריך במשך התקיעות כשיש שני מוספין ואומרין השיר לאחר שקרבו נסכי שניהם: **שמרבה בתוקעין.** שמוסיפין תגולרות ותוקעין יחד וכולהו חד מיתשבי לתנן בערכין (דף יג.) אין פותחין משתי תגולרות ומתשע כנורות ומוסיפים עד לעולם: **אלן דאיתי לן פרי יומי היכי עבדינן.** משום דאיירי בשתי פרשיות המאולרות ליום דדחינן חדא מינה קבעי לה ואלן דמיבעי לן למימר בגלותא דמוספין את מוספי היום וקרבנות החג אינן שוין שהפרים מתמעטין והולכין ואית לן תרי יומי י"ט מספיקא ולא מצינן למימר בי"ט שני פרשה וביום השני דל"ל עבדינן ליה חול ומיבעי לן למימר ביה ובחמשה עשר יום ביומא קמא היכי עבדינן בראשון של חול המועד ובשאר הימים מי אמרינן ביומא קמא וביום השני דה"ל למימר מאתמול וכן כסדר ומגלה שביום השביעי של ערבה נאמר וביום הששי ועל כרחך למחר שהוא יו"ט לא מצית למימר וביום השביעי לאם כן עבדת ליה חול ומגלה שביעי נדחה או דלמא יומא קמא אמרינן וביום השלישי ושני נדחה ממקומו מפני שהוא ספק ידחה לגמרי: **ימותו ידחה.** שהוא אחרון אלמא פרשה שנדחת היום אומרים אותה למחר ואחרונה נעקרת: **אתקין אמימר דמדלגי דלוגי.** ומגלה כולן עומדין. אומרין ביום ראשון של חול המועד ביום השני וביום השלישי ספק שני ספק שלישי ולמחר אומרים ביום השלישי וביום הרביעי ובשלישי בחול המועד ביום הרביעי וביום החמישי וברביעי ביום החמישי וביום הששי ובחמישי לחול המועד שהוא הושענא רבא אומרים ביום הששי וביום השביעי כספיקו והיינו דלוגי שאומרים היום מה שאמרו אתמול כדאמרינן (מגילה דף כב.) גבי ר"מ רב אמר דולג שאומר השני אחד מן הפסוקים שאמר ראשון. וכי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קורלי התורה שהוא (ה) מוסף בחולו של מועד יותר משאר ימים ויכר שהוא בא לכבוד היום הוא קורא את ספיקי היום כמו ששליח צבור אומרן ואם שבת הוא קורא המפטיר והשלשה שקורין תחילה אין מקפידין על קריאתם יקראו מה שירצו ומכל מקום כך היו נוהגין רבותי שני ראשונים קורא שני ספיקי היום והשלישי בפרשת יום המחרת שאינה מספיקות היום כלל והרביעי חוזר וקורא מה שקראו ראשונים הראשונים.

אתקין אמימר דמדלגי דלוגי. [א] יוס ראשון של חול המועד [ב] אומר במוסף ביום שני וביום השלישי לפי שהוא ספק שני ספק שלישי וכן בכל יום ויום של חול המועד ספק הראוי ופירש בקונטרס כי היכי דאתקין אמימר לענין תפלה עבדינן נמי לענין קורלי התורה ורביעי שנתוסף לחול המועד יותר משאר ימים ויכר שהוא בא לכבוד היום הוא קורא ספיקי היום כמו שש"ץ אומרן [ג] ואם שבת הוא קורא המפטיר וג' הקורא אים שנים ראשונים קורא שני ספיקי היום ושלישי בפרשת יום המחרת והרביעי חוזר וקורא מה שקראו הראשונים הראשונים ושלשה שנים הראשונים קורא שני ספיקי היום ושלישי בפרשת יום המחרת ורביעי חוזר וקורא מה שקראו הראשונים הראשונים ואמר ר' יוחנן לידע שהוקבע ר"ח בזמנו תרי היכירא עבדינן דחזי האי חזי וחזי בהאי חזי מיתיבי דתני רבא בר שמואל [א] יכול כשם שתוקעין על שבת בפני עצמו ועל ראש חדש בפני עצמו כך יהיו תוקעין על כל מוסף ומוסף ת"ל [1] ובראשי חדשיכם תיובתא דרבי אחא תיובתא מאי תלמודא אמר אביי אמר קרא ובראשי חדשיכם הוקשו כל חדשים כולם זה לזה רב אשי אמר כתיב חדשכם וכתיב ובראשי ואיזה חדש שיש לו שני ראשים הוי אומר זה ר"ה ואמר רחמנא חדשכם חד היא ועוד תניא [2] בחולו של מועד בראשון מה היו אומרים [2] הבו להי' בני אלים בשני מה היו אומרים [3] ולרשע אמר אלהים בשלישי מה היו אומרים [4] מי יקום לי עם מרעים ברביעי מה היו אומרים [5] בינו בוערים בעם בחמישי מה היו אומרים [6] הסירותי מסבל שכמו בששי מה היו אומרים [7] ימוטו כל מוסדי ארץ ואם חל שבת באחד מהם ימוטו ידחה רב ספרא מנח בהו סימנא הומבה"י רב פפא מנח בהו סמנא הומהב"י וסימנך [ב] אמבוהא דספרי תיובתא [ג] דר' אחא בר חנינא תיובתא והא ר' אחא בר חנינא קרא ומתניתא קאמר אמר רבינא לומר שמאריכין בתקיעות רבנן דקיסרי משמיה דר' אחא אמרי לומר שמרבה בתוקעין ואנן דאית לן תרי יומי היכי עבדינן אביי אמר שני ידחה רבא אמר [3] שביעי ידחה תניא כותיה דרבא אם חל שבת להיות באחד מהן ימוטו ידחה אתקין אמימר בנהרדעא דמדלגי דלוגי: מתני'

מתני'

ו) [סנהדרין ז:], ב) [לעיל נד.].

תורה אור השלם

1. וּבְיוֹם שִׂמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי חָדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרֹת עַל עֹלֹתֵיכֶם וְעַל זִבְחֵי שַׁלְמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: במדבר י י
2. מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיְיָ בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיְיָ כָּבוֹד וָעֹז: תהלים כט א
3. וְלָרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְּךָ לְסַפֵּר חֻקָּי וְתִשָּׂא בְרִיתִי עָלָי פִּיךָ: תהלים נ טז
4. מִי יָקוּם לִי עִם מְרֵעִים מִי יִתְיַצַּב לִי עִם פֹּעֲלֵי אָוֶן: תהלים צד טז
5. בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: תהלים צד ח
6. הֲסִירוֹתִי מִסֵּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מֵדּוּד תַּעֲבֹרְנָה: תהלים פא ז
7. לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ בַּחֲשֵׁכָה יִתְהַלְּכוּ יִמּוֹטוּ כָּל מוֹסְדֵי אָרֶץ: תהלים פב ה

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה אתקין וכו' הקורא שהוא ניתוסף בחולו של מועד:

מוסף תוספות

א. דולג הקורא וחוזר על עקיבו אחור לקרות היום מה שקרא אתמול ולמחר מה שקרא היום. פירוש רש"י פ' רכב. ב. שאין קורין ביום טוב שני אלא ביום הראשון ואין מזכירין בו ביום השני כדי שלא יזלזלו בקדושתו וביום ראשון לחולו של מועד וכו'. ריטב"א. ג. משום דהרביעי בא בשביל המוסף הילכך קורנן ליה ביום השני וביום השלישי משום דמספקא יום מוסף של שני הוא או של שלשי. פירוש רבינו שלמה מגרמייזא.

רבינו חננאל

ואמר ר' יוחנן [התם] לידע שהוקבע ראש חודש בזמנו. ואסיקנא תרי הכירא עבדין ליה, דחזי האי חזי, ודלא חזי האי חזי האי. תא שמע יכול כשם שתוקעין של ראש חודש בפני עצמו ושל שבת בפני עצמו כך היו תוקעין על כל מוסף ומוסף, ת"ל ובראשי חדשיכם. ואמרינן בה תרי טעמי, חדא הוקשו כל החדשים זה לזה, שאין תוקעין ו) בכל ראש חודש. ואמר רב אשי כתיב ראשי, דמשמע ב', וכתיב חדשכם חסר דמשמע חדא, שנאמר ובראשי חדשכם, ש"מ איזהו חודש שיש לו שני ראשים ואתה מזכירו חודש אחד, הוי אומר זה ראש השנה שהוא גם ראש חודש, ואי אתה מחשבו אלא (ראש) [חודש] אחד. **תוב** מקשינן אדר' אחא מיהא דתניא בענין שיר של כל יום מששת ימי סוכה, וקתני בזמן שחלה שבת להיות באחד מהן,

כב א מיי' פ"ז מהל' כלי המקדש הל' ה:
כג ב מיי' פ"א מהלכות תמידין ומוסרין הלכה יא סמג עשין רס:
כד ג טוש"ע א"ח סימן תרסה סעיף ג ותרסג סעיף ג:

מוסף רש"י

הבו לה' וגו' בינו בוערים בעם. כולם למוחים על עסקי מתנות עניים מפני שזמן אסיפה הוא ועת ליתן לקט שכחה ופאה ומעשרות שיטמעו מפריסים ויפרישו בעין יפה (לעיל מז.).

רבינו חננאל (המשך)

ימוטו, שהוא שיר של לוים ביום האחרון מחולו של מועד ידחה, כלומר האחרון (אחרון) נדחה. ואי איתא לדר' אחא אמאי נדחה, ליתני לשבת וליתני דיומיה, דהא תנן בשיר על כל פרק תקיעה. ועלתה בתיובתא לרב אחא. ואמרינן והא ר' אחא מתניתא תני, ואיך נדחו דבריו. ופריק רבינא ר' אחא לא דיקדק פירוש מתניתא דאייתי ליה בידיה, וכך פירושה, האי דתניא הכל לפי המוספין, לומר שמרבה בתוקעין או מאריך בתקיעות. כלומר מרבין כהנים, ותוקעין ומריעין ותוקעין ומאריכין לפי המוספים, והכל ביחד, אבל לזה בפני עצמו ולזה בפני עצמו לא. **ואנן דאית לן תרי יומי** היכי עבדינן במקרא בסיפרא ובתפלה. אביי אמר שני נדחה, פירוש בשני ימים טובים קרינן בין בסיפרא בין בצלותא ובחמשה עשר יום וגו', ובשלישי קורין וביום השלישי, נמצא יום שני שנדחה. **רבא אמר שביעי נדחה.** פי' שני ימים טובים קורין ובחמשה עשר יום, ומחר שהוא חולו של מועד קורין וביום השני ואחריו וביום השלישי ואחריו וביום הרביעי ואחריו וביום החמישי ואחריו שהוא יום ערבה [ן]ביום השישי, ולמחר שהוא יום טוב קורין ביום השמיני, וכן ביום טוב שני, נמצא יום שביעי הוא שנדחה. **תניא רבא** הא דתניא ימוטו ידחה פי' האי שיר דפריש בהא ברייתא, שיר דיומי דחולו דמועד דחג הסוכות הוא. ימוטו ידחה דקתני, ג) יום (טוב) ערבה, שהוא ששי לימי חולו של מועד. **אתקין אמימר בנהרדעא** דמדלגין דלוגי. מצאנו שפירש גאון זצ"ל הכין מנהג באתרין בתרין מתיבתא, ביום הראשון וביום השני שהן ימים טובים, קורין ובחמשה עשר בלבד. ביום השלישי שהוא חול [המועד], קרי כהן וביום השני, ולוי קורא וביום השלישי, וישראל קורא ביום (הרביעי) [השלישי], והרביעי דהוא מפטיר, קורא וביום השני וביום השלישי. וכן מזכירין תרי עניני ובשביעי קור' ביום הששי וביום השביעי. וכן בתפלה.

ו) נראה דל"ל שאין מוקפין בחולם שים בו ב' מוספין רק כמו בכל ר"ח.

ז) נראה דל"ל היינו שיר של יו"ט של ערבה וכו'.